

2. Пасека С.Р., Семикіна А.В. Соціально-трудоий потенціал регіону: методологічні аспекти дослідження в умовах інноваційних змін та загроз. *Економіка та суспільство*. 2024. № 70. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5391> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-134>.

3. Немченко Т., В'юник О., Сторожук О. (2024). Соціально-трудоий потенціал населення в умовах цифровізації зайнятості та інноваційних змін в економіці. *Економіка та суспільство*. 2024. № 69. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-54>.

4. Семикіна М.В., Дмитришин Б.В., Бугаєва М.В. Цифрові трансформації та інтелектуальний бізнес: нові перспективи розвитку людського потенціалу та соціально-економічних систем. *Економічний простір*. 2025. № 199. С.113-121. <https://doi.org/10.30838/EP.199.113-121>.

УДК 331.5:331.101.3:355.02(477)

*Сікорака І. О.,
здобувач третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії
(Науковий керівник: д.е.н., професор Семикіна М. В.)
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МОЛОДІ НА РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабна агресія росії кардинально трансформувала український ринок праці, створивши безпрецедентні виклики для професійної реалізації молодого покоління – ключового ресурсу майбутнього відновлення країни. Дослідження механізмів підсилення конкурентних позицій молоді набуває критичної ваги, оскільки саме їхня професійна успішність визначатиме темпи відбудови економіки та її стійкість. Хоча проблематика молодіжної конкурентоспроможності є предметом наукового аналізу [1-5], специфіка її формування в умовах триваючих бойових дій, масованої міграції та глибокої соціально-економічної кризи залишається недостатньо дослідженою.

Мета дослідження – виявити ключові детермінанти та бар'єри розвитку конкурентних переваг молоді на ринку праці під час воєнного стану та обґрунтувати пріоритетні напрями їх подолання.

Конкурентоспроможність молоді на ринку праці ми розуміємо як процес формування конкурентних переваг молодих фахівців та робітників, які вони можуть успішно реалізувати у ринковому середовищі через працевлаштування та отримання гідного доходу.

Конкурентні переваги молодого фахівця в сучасних умовах визначаються комплексом взаємопов'язаних характеристик, що дають змогу не лише відповідати поточним вимогам роботодавців, але й адаптуватися до швидкозмінного середовища. Це передбачає:

– глибокі галузеві знання та вміння (*hard skills*), що відповідають сучасним стандартам;

– розвинені надпрофесійні компетенції (soft skills): комунікативна майстерність, аналітичність, креативність, лідерський потенціал, здатність до співробітництва;

– впевнене володіння цифровими інструментами та технологіями;

– оперативна адаптація до нових умов та постійне оновлення знань (lifelong learning);

– проактивна позиція, ініціативність та висока відповідальність;

– емоційна стійкість та здатність функціонувати в умовах стресу й невизначеності.

Воєнний стан різко посилив існуючі та спровокував *нові бар'єри для нарощування конкурентних переваг молоді*:

1. Дефіцит практичних можливостей (різке скорочення стажувань та вакансій для початківців, особливо в регіонах, безпосередньо уражених бойовими діями, де економіка зосереджена на виживанні).

2. Психологічні наслідки конфлікту (масовий травматичний досвід, тривожні розлади та виснаження суттєво пригнічують навчальну мотивацію, когнітивні функції та працездатність).

3. Інертність освітньої системи (відставання навчальних програм від стрімко змінених війною потреб ринку (кризове управління, кіберзахист, відновлювані технології, телемедицина)).

4. Фінансові обмеження (падіння доходів обмежує доступ до додаткової освіти, перепідготовки чи розвитку власних проектів).

5. Масова міграція та невизначеність: (відтік кваліфікованої молоді за кордон та внутрішнє переміщення дестабілізують ринок, створюють дисбаланс попиту/пропозиції та підривають довіру до довгострокових перспектив в Україні).

Пріоритетні напрями подолання бар'єрів (в період війни) для нарощування конкурентних переваг молоді на ринку праці:

– *екстрена адаптація освіти*: впровадження інтенсивних модульних курсів з критичних напрямів (STEM, кібербезпека, логістика, психосоціальна допомога, відбудова). Акцент на онлайн-формати, мікронавчання та практико-орієнтованість;

– *психологічна реабілітація*: масштабування доступних програм психологічної підтримки для молоді, інтегрованих у освітній та громадський простір;

– *альтернативні шляхи досвіду*: визнання та сертифікація компетенцій, набутих у волонтерській діяльності, громадських ініціативах, власних мікропроектах;

– *підтримка молодого підприємництва*: розширення доступу до мікрогрантів, наставництва та ресурсів для стартапів у тилкових регіонах.

Стратегічні перспективи (на період відбудови економіки після війни) для підвищення конкурентоспроможності молоді на ринку праці:

– *система реінтеграції* (створення цільових програм для повернення та адаптації молоді з досвідом роботи за кордоном (трудова біржа, перевірка кваліфікацій, соціально-психологічний супровід));

– *інвестиції в інноваційну інфраструктуру* (модернізація ВНЗ, розвиток науково-дослідних центрів, стартап-хабів та партнерств з бізнесом у пріоритетних секторах (high-tech, «зелена» енергетика, агропереробка));

– формування «економіки майбутнього» (стимулювання створення високопродуктивних робочих місць у перспективних галузях через державно-приватне партнерство та податкові стимули);

– розвиток соціальної інфраструктури (будівництво доступного житла, оновлення соціальних сервісів та культурного середовища для підвищення привабливості України).

Отже, ефективне нарощування конкурентного потенціалу української молоді у воєнний час та на етапі відбудови вимагає консолідації зусиль держави, освітніх інституцій, бізнесу та громадського сектору. Лише синхронізована реалізація короткострокових антикризових заходів і довгострокових структурних реформ забезпечить перетворення молоді на потужний драйвер відродження та сталого розвитку України.

Список використаних джерел:

1. Король С., Якущенко Ю. Передумови конкурентоспроможності молоді на ринку праці. Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства: матеріали ІХ Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників, 15–16 квітня 2021 р. Суми : Сумський державний університет, 2021. С. 290-295.

2. Семикіна А.В. Людський капітал: підвищення конкурентоспроможності на основі соціальних інновацій: монографія. Одеса, 2018. «Атлант» ВОИ СОІУ 272 с.

3. Якимова Н.С. Підвищення конкурентоспроможності молоді в контексті подолання професійно-кваліфікаційного дисбалансу на ринку праці. *Соціально-трудова відносина: теорія та практика*. 2017. Вип. № 2 (14). С. 267–275. URL: <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/22608/3/267-275.pdf>.

4. Михайлова Є. Стратегічні напрямки розвитку освіти в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-106>.

5. Страшко В. 2023. Механізм підвищення конкурентоспроможності робочої сили в системі регулювання ринку праці. *Економіка і організація управління*. 2023 (липень). С. 146-157. DOI:<https://doi.org/10.31558/2307->.

УДК 33

*Сільченко В. В.,
здобувач третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії
(Науковий керівник: к.е.н., доцент Кононенко Л. В.)
Херсонський державний аграрно-економічний університет
м. Херсон / м. Кропивницький*

МАЛИЙ АГРОБІЗНЕС УКРАЇНИ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ: ВИКЛИКИ, ПРІОРИТЕТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Для України агробізнес є важливою складовою економіки, що забезпечує продовольчу безпеку та левову частку експорту. При цьому значна частина території країни є сільською, і, відповідно саме малий агробізнес є основою збереження традиційних сільських поселень та сталого сільського розвитку [6].